

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 35. De definitione & diuisione commodati, ac de actionibus, &
obligationibus quæ ex eo oriuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

prescripfit Pius V. in Bulla relata à Nauarr. in Enchir. cap. 17. num. 283. lit. N. Prima quidem, vt capfor non pacificatur de aliquo lucro, ratione solutionis dilatae ultra terminum, rigide seruanda est, cum alioqui de iure naturæ committatur vltura. Secunda vero, ne scilicet de certo interesse pacificetur, siue à principio celebrationis cambij, siue postea, quoniam fundatur in præsumptione, ex Nauar. ibidem, procedit tantum in foro externo. Vnde idem author censet, in foro conscientie valere pactum tam de certo, quam de incerto interesse; si moraliter constet illud esse iustum, & quo camparius in nullo, siue legitima causa grauetur. Tertia demum conditio, ne realia cambia aliter fiant, quam ad proximas nundinas, vel vbi nundina non agitur, ad proximum terminum consuetum designari in cambio ad rem locum, intelligenda est ex Nauar. non quod prohibeat cambium ad secundas, vel tertias nundinas; sed quod prohibeat lucrum maius camporis cambientis eo nomine, quod solutionem differat ad secundas, vel tertias nundinas. Neque enim intentio Pontificis fuit impedire solutionis dilationem, cum fiat bonum camparij; sed tantum impedire vsuram quæ committitur capiendo lucrum ob ipsam dilationem solam.

De praxi cambiorum vltata hodie malo tacere, quæ perpetrata dicere inexpertus, cum tot subtilitatibus scateat, tenebras ofuscantibus, vt sicut paulo ante attigimus, Cofessorio nihil sit reliquum, quæ campores hortari, vt pro ea noticia quam habent, indicent tanquam constituti in articulo mortis, num quid interueniat de quo conscientia illos remordeat. Qui vult aliqua de tali praxi (quæ paucorum locorum est, ac paucarum personarum) in particulari scire; legere poterit Ludouicum Molinam, Leonardum Lessium, & Ferdinandum Rebellum locis antea citatis.

TRACTATUS VI.

De commodato, & Locato.

Contractibus ciuilibus alij sunt per quos transfertur rei dominiu, alij per quos non transfertur. De illis, Deo propitio, dictu est hæc tenus; de his est cõsequenter dicendũ. Quoru alij sunt per quos vsus rei transfertur, vt commodatu, & locatu; alij per quos rei custodia, vt depositu, & pignus, seu hypotheca. De illis prius quã de his agemus propter maiorem eorum cõuenientiam cum mutuo, & emptione. Atq; in iure Canonico extat in lib. 3. Decretalium, titulus 15. de cõmodato, & titulus 18. de locato, & conducto. In iure Ciuili autẽ, ff. lib. 13. titulus 6. commodati, vel contra, & lib. 19. titulus 2. locati, & conducti. Item Cod. lib. 4. titulus 23. de cõmodato, & tit. 65. de locato, & conducto, & Insti. lib. 3. tit. 25. de locatione, & conductione. Late de cõmodato agit Molina De iust. & iure, tract. 2. disp. 294. & quatuor sequentibus, & de locato ibidẽ, à disp. 486. ad 505. Contenti autem erimus de illis docere primo, quid, & quotuplicia sint; secundo, quænam ex eis obligationes, & actiones oriuntur; tertio, cuius damno pereat, aut deterioretur res in eis; quanto, quomodo finiuntur,

CAPVT XXXV.

De definitione, & diuisione commodati, ac de actionibus, & obligationibus qua ex eo oriuntur.

SVMMARIVM.

- 468 Vnde dictum commodatum, & quid ipsum sit.
- 469 Commodati diu triplex.
- 470 Commodatum proprie, & differentia illius à precario, & huius à donatione.
- 471 Quinque obligationes quas commodatarius habet, ex commodato.
- 472 Actiones qua nascuntur ex commodato.

Definitio commodati.

DICTVM est cõmodatum quasi vticis cõmodo datum, vt notat glossa ad Cap. vnicum De commodato, verbo

Commodatum. Definiri vero potest (iuxta textum in §. Item is, Institutus, Quibus modis re contrahatur obligatio) gratuita alicuius rei concessio quoad vsum tantum. Dicitur, gratuita, quia si interueniat merces, erit locatum aut contractus innominatus, do vt des vel do vt facias, ex cit. glossa. Dicitur, alicuius rei, ad indicandam materiam commodati, per quam ipsum distinguitur à mutuo. Ea enim est, non quæuis res, sed quæ non consumitur vsu, siue sit immobilis, vt domus, siue mobilis, vt liber, securis, &c. siue se mouens, vt seruus, equus, mulus, &c. siue sit corporalis, quales sunt iam memoratae, siue incorporalis, vt iura vtendi, vel fruendi ipsi corporalibus, quæ dicuntur, vsusfructus; itemque seruitutes prædiorum, vt eadem glossa annotat. Mutui autem materia, est res vsu consumptibilis. Aduerte tamen ex lege Sed mihi, in fine, & ex lege Sape videtur, ff. Commodati: rem vsu consumptibilem posse commodari ad pompam. Vbi pompæ nomine, ex Sylu. in verbo commodatum quest. 1. intellige omnem vsum per quem res non consumitur ex toto. Et ita, quantumuis pecunia sit de iis rebus quæ vsu consumuntur: non nunquam tamen contingit celebrari in ea commodati contractum; vt quando traditur alicui ad ipsum exhilarandum, vel ad ostendendas magnas diuitias. Dicitur denique, quoad vsum tantum: quia reuera per commodatum, aliquid commodatario dantur; non quoad dominium, & proprietatem; ex lege Rei commodatæ, ff. Commodati: sed solum quoad vsum rei commodata: in hocque distinguitur à deposito & pignore, in quibus nec dominium, nec vsus rei traditur.

Diuisio commodati.

IA M tripliciter diuidi potest cõmodatum. Primo, ex parte rei commodatae. Est enim, vt iam attigimus, vel rerum mobilium, vel se mouentium, vel immobilium, vel incorporalium. Et mobilium rursus; vel prophanarum, vel sacrarum. Item se mouentium, vel liberarum, vt famulorum: vel non liberarum, vt cæterarum. Denique incorporatarum: aut iurium siue vtendi, siue fruendi; aut seruitutum prædij, siue rustici, siue vrbani.

Secundo diuidi potest cõmodatum ex parte contrahentium. Nam fieri potest in bonum tantu commodatarij, quod frequens est, vel in bonum tantum commodatoris, vel in bonum vtriusque. De quo Nauar. in Enchir. cap. 17. num. 184.

Postremo diuidi potest ex modis quibus fit aliquando enim fit proprie, nempe dum res ad certum tempus commodatur: siue expresse, vt si commodem tibi equum ad tres dies; siue etiam tacite; vt si commodem tibi librum describendum: tunc enim, vt & quoties alias commodatur res ad aliquem vsum, censetur tacite commodata in id tempus quod requisitum est ad eum vsum habendum: v. g. ad totum tẽpus quo liber cõmodatus debet, & potest transcribi; nisi aliud inter partes conuentum sit; aliquando vero commodatum ipsum fit impropie, & tunc dicitur precarium, de quo est titulus 26. lib. 43. Digestorum, & titulus 14. lib. 3. Decretalium. Ex cuius cap. finali habetur; ipsum esse id quod precibus petenti vtendum conceditur tam diu quam diu is qui concessit, patitur. Ex qua definitione intelligitur ipsum distingui à donatione, quod donans concedat rem tanquam non recepturus; dans vero precario, tanquam recepturus quando vult. A commodato vero proprie dicto distingui, quod nõ detur ad certum tempus vel ad certum vsum, sicut commodatum: sed detur ad tempus indefinitum; ideoque ipsum reuocari possit quodcumque voluerit is per quem est concessum; non item commodatum; sed tantummodo finito tempore, & vsu ad quem res expresse, vel tacite est commodata.

Obligaciones & acciones qua ex commodato oriuntur.

PORRO ex cõmodato cõmodatarius habet quinque obligationes. Prima est; vt re cõmodata vti nõ possit, nisi ad eum vsum, ad quẽ cõmodata est: ex lege Si vt certo, §. Sed interdum, ff. Commodati: vt si commodauit tibi equum vt ires ad villam, & illum duxisti ad bellum. Id quod est contra naturam cõmodati. Similiter, vt nõ possit vti diutius, nec alibi quã fit conuentio facta, prout habetur ex principio citata legis.

ta legis.

ta legis. Secunda est, vt commodatarius teneatur commodatum restituere tempore prestitito, ex eadem lege, §. Rem tibi, & ex lege De restituendis; Cod. De commodato. Tertia est, vt eandem rem numero restituere teneatur, ea enim est aliena: cum in ipsum non sit translatum illius dominium, sed tantum usus, iuxta antedicta num. 468. in fine. Quod fit, vt inuito domino retineri non possit. Quarta, vt teneatur rem commodatam restituere, non factam deteriorem dolo, aut culpa sua ex lege Eum qui, & lege In rebus, §. Siue autem, ff. Commodati. Quinta est, vt teneatur rem commodatam seruare eadem cura & diligentia, qua res suas, ex cit. lege Si vt certo, §. Quod vero senectute.

472.

Quod attinet ad actiones quae ex commodato oriuntur, commodanti, & heredibus ipsius competit, vt cogere possit commodatarium, & heredes ipsius, restituere rem eandem numero: sique ea sit facta deterior, praestare eidem commodanti, quod interest, sius. Item si conuentum sit inter contrahentes, vt res certo loco & tempore redderetur: compellere possit commodatarium tale pactum seruare: aut alioqui damnum soluere, ex lege Si vt certo, in principio, ff. Commodati. Commodatario vero competit, vt ipse, vel haeres ipsius possit iure petere restitui sibi totum damnum quod passus est ex eo quod res commodata, sit ei ablata ante illius usum expletum. Item petere sibi solui expensas quas in re commodata curanda, vel reficienda maiores fecerit, necessario factas, ex lege In rebus, §. Possunt, ff. Commodati. Ac demum petere, vt commodans res faciat damnum, si scienter rem vitiosam commodauerit, ex ead. lege §. Item.

CAPVT XXXVI.

De questione, cuius damno peccat, aut deterioretur res in commodato.

S V M M A R I V M.

- 473 Praenotanda ad questionis propositae explanationem.
474 De qua culpa commodatarius teneatur.
475 Quatenus commodatarius teneatur de casu fortuito.
476 Ad quid teneatur qui res proprias praefert commodatae haecque ideo audi sum perit.
477 Cui peccat commodatum, dum perit in manu tertij, per quem venit iur.
478 Quis rem precario accepit, si ea peccat, teneatur de dolo tantum, & lae a culpa.

473.

PRÆNOTANDVM est, commodatum, etsi plerumque fiat tantum in bonum commodatarij, aliquando tamen fieri in bonum tantum commodantis, & aliquando in bonum vtriusque. Deinde tria esse propter quae censeri possit commodatarius teneri rei commodatae iacturam refarcire, si ea peccat, vel deterioretur; nempe dolum, culpam, & casum fortuitum, de quibus satis multis egimus in praeced. cap. 8. atque culpam esse triplicem, latam, leuem, & leuissimam, quarum definitiones tradidimus lib. 10. cap. 1. num. 18. Denique, vt Sylu. ex Bartholo habet in verbo commodatum, sub finem, quosdam esse casus, qui de facili non accipiunt sine culpa, vt incendium, vel furtum in propria domo: quosdam vero, qui vt plurimum accidunt sine culpa, vt incursum hostium. In hisque praesumi culpam abesse, non item in illis: ita ut commodatario incumbat probare in eis casum fortuitum, in aliis non incumbat.

474.

QVIBVS POSITIS, sequentes conclusiones ad propositae questionis explanationem statuuntur. Prima, si commodatum fiat in gratia tantum commodanti, vt cum sponsus commodat sponsae ornamenta, vt ad eum accedat ornatio, commodatarius non nisi de dolo, aut culpa lata, quae dolo equiparatur, teneri, iuxta legem Si vt certo, §. Sed interdum, ff. Commodati. Sin tantum in gratiam ipsius fieri commodatarij, teneri de dolo, & omni culpa etiam leuissima, per Cap. vnicum De commodato. Si denique in gratiam tam commodantis quam commodatarij, vt si commodata sint vasa ad excipiendum in hospitio communem amicum, vtriusque nomine, teneri eundem commodatarium de culpa lata, & leui, non de leuissima, iuxta legem In rebus, ff. Commodati Videre regulas in memo-

raro cap. 1. consequenter traditas. Et aduerte ista accipienda esse, spectata contractus natura: quia si aliter conuentum sit, standum erit pacto, ex lege Contractus, ff. De regulis iuris. Ideoque si commodatarius pacificatur, vt de dolo solummodo teneatur, quantumuis commodatum in ipsius tantum gratiam celebratum sit: non erit ad aliud compellendus, iuxta citatum §. Sed interdum. Quod si pactum fiat ne commodatarius damnum ex ipsius dolo proueniens soluere teneatur, tale pactum non erit ratum, iuxta legem In commodato, ff. Commodati, & citatam legem Contractus, quia id contra bonos mores est, & contra naturam commodati.

SECUNDA conclusio est. Commodatarius non teneri de casu fortuito, nisi contrarium deductum sit in pactum, iuxta legem primam, Cod. De commodato: aut nisi is vsus sit re commodata aliter quam concessa sibi fuerit; aut denique nisi ex illius mora restitueti talis casus euenierit. Quae omnia habentur in Cap. vnico De commodato, & procedunt, quantumcumque res commodata tradita sit estimata: quia talis estimatio non fit ad transferendum omne periculum in commodatarium, sed solum vt sciatur rei pretium, in casu quo res commodata ex toto, aut ex parte perierit. Quod si res commodata, eodem modo peritura erat, quantumcumque commodatarius non fuisset in mora, aut non fuisset re aliter vsus, quam sibi concessa erat: ipse idem commodatarius non tenebitur ad illius restitutionem: sed solum ad satisfactionem a estimationis vsus rei, ultra eum ad quem commodata fuit: aut etiam lucri quod forte domino eiusdem rei cessauerit, aut damni quod emergerit ob talem moram. Ratio est, quia commodatarius non teneatur plus eidem domino, quam fuerit illi causa damni, ratione illius morae, aut vsus non concessi. Quando autem res eodem modo erat peritura suo domino, commodatarius non fuit causa cur in damnum eiusdem domini perierit.

TERCIA conclusio est. Quod si commodatarius non possit simul seruare res proprias, & rem commodatam: illa tunc huic praefertur, & sic fiat vt casu fortuito, ea ipsa peccat illis saluis: quod, inquam, ad restitutionem minime teneatur, si res sit commodata tantum in gratiam commodantis, vel in gratiam vtriusque: quandoquidem, ceteris paribus, quisque potest res proprias praefere. teneatur autem, si commodata sit in gratiam tantum commodatarij: quia consentaneum est vt is caueat, ne alter ex collato sibi beneficio detrimentum capiat. Quanquam si res propriae essent longe pretiosiores, & digniores re commodata, non videbitur teneri hanc illis praefere: quia nemo tenetur subire damnum maius, vt auertrat alterius damnum minus. Sed aduerte quod si in tuum solius commodum rem habeas commodato, iacturam illius debeas tuae quoque compensare: quia illam petens in tuum dantaxat commodum, tunc obligas te ad illius conseruationem diligentissimam: quod non obstat quidem, quin res tuas eidem praeferas, sed ita vt animum habeas compendendi deperditam: prout teneris saltem ex quadam gratitudine, quae postulat vt tuum benefactorem velis seruare, indemnem. Non vero ex iustitia, quae patitur vt res suo domino peccat, non alteri, qui nullo modo sit in culpa, vt supponimus de commodatario in proposito casu. Pluribus hac de re agentem Molinam qui vult videat in memorato tract. 2. disput. 297.

QUARTA conclusio, quam ipse Molina tractat in posteriore parte eiusdem disputationis, est. Commodatarius, si commodatum remisit per seruum, vel nuntium quem ad illud repetendum dominus miserat non teneri restituere, si vel culpa, vel dolo eiusdem serui, aut nuntij, vel casu fortuito perierit, ex lege Eum qui §. Sed est, & lege Si mei causa, & lege Argumentum, ff. Commodati. Immo in vniuersum si commodatarius non commisit culpam, quae ex pacto, vel alia de causa vitare tenebatur, res quae perit non ei, sed domino perit. Id enim commune est omnibus contractibus, in quibus dominium non transfertur, vt notatum est à Panor. ad Cap. Significante, nu. 8. De pignoribus, & à Nauar. in Enchir. cap. 17. nu. 185. Qui addunt secus sentiendum esse, quoad contractus in quibus dominium transfertur, quales sunt ij de quibus egimus antea. Nimitum, etiam si abique culpa vlla, adeoque casu fortuito peccat res, peccat ipsi mittenti: non autem ei cui facienda est restitutio, prout constat

ex me-